

Centrum analityczne agencji zatrudnienia międzynarodowego

 GremiPersonal

Puls migracji zarobkowej: **portret kobiety**

Badanie poglądów i doświadczeń integracji społecznej w Polsce
migrujących pracownic z Ukrainy

Raport analityczny wyników badania socjologicznego

Sierpień 2021

Szanowni Państwo,

Centrum analityczne międzynarodowej agencji zatrudnienia Gremi Personal na bieżąco prowadzi badania dotyczące różnych aspektów migracji zarobkowej w Polsce. Przedstawione Państwu badanie jest bezprecedensowe, ponieważ dotyczy szczególnego tematu – społecznych doświadczeń ukraińskich kobiet w aspekcie adaptacji i integracji ze społeczeństwem polskim.

Nie jest tajemnicą, że kapitał ludzki migrantów z Europy Wschodniej jest w Polsce niewykorzystany. Kobiety widzą to szybciej od mężczyzn. Bardzo często powszechna percepcja społecznego portretu ukraińskich kobiet nie jest prawdziwa. Istnieje mit, że Ukrainki wykonują w Polsce tylko pracę fizyczną. Dopełnia go stereotyp niskiego poziomu wykształcenia i braku ambicji zawodowych. Informacje o sposobach i strategiach integracji ukraińskich pracowników migrujących z polskim społeczeństwem są rzadkością w polskich mediach.

W naszym badaniu, które zostało wykonane na podstawie przeprowadzonych dyskusji w grupach fokusowych i pogłębione indywidualnymi wywiadami z kobietami z Ukrainy pracującymi w Polsce, staramy się racjonalnie przełamywać te błędne wyobrażenia i stereotypy. Kwalifikacje zawodowe, wykształcenie i pomyślne doświadczenie ukraińskich kobiet mogą stać się użytecznym kapitałem ludzkim dla polskiego społeczeństwa. Wiarygodne informacje dotyczące poglądów migrujących kobiet z Ukrainy, pozwolą nam zadbać o ich lepszą integrację z Polską.

Wiceprezes Zarządu Gremi Personal

Karolina Szleszyńska

11 GŁÓWNYCH WNIOSKÓW BADANIA

1. Większość badanych kobiet 80 proc. ma niepełne wykształcenie wyższe lub wyższe.

Pozostałe 20 proc. uczestników studiuje lub potwierdza dyplom uzyskany na uczelni na Ukrainie.

Kobiety nie miały niskiego standardu życia na Ukrainie, ale większość z nich nie była w stanie w ten czy inny sposób w pełni zaspokoić swoich ekonomicznych potrzeb.

35 proc. uczestniczek badania miało doświadczenie w pracy fizycznej w polskich przedsiębiorstwach i pracuje zgodnie ze swoim wykształceniem.

2. Zdecydowana większość uczestniczek badania, które zamierzały emigrować zarobkowo, świadomie podjęła decyzję o pracy fizycznej, a mianowicie:

- o praca sezonowa w rolnictwie,
- o praca na produkcji,
- o praca w dziedzinie handlu,
- o praca w branży HoReCa.

Jednocześnie miały pełną świadomość niższego poziomu swojej konkurencyjności w porównaniu z obywatelami Polski ze względu na:

- o brak komunikatywnej znajomości języka polskiego,
- o brak świadomości o trudnych procedurach legalizacyjnych i pobytu w Polsce,
- o brak znajomości zasad i obyczajów w nowym kraju.

Przed migracją uczestniczki badania pracowały:

- o w handlu lub w usługach,
- o jako nauczycielki,
- o jako urzędniczki państwowe,
- o posiadały własną firmę,
- o studiowały.

3. Czynniki motywujące wybór Polski jako kraju docelowej migracji:

- o wsparcie od partnera lub rodziny, gdzie ktoś ma już doświadczenie w pracy w Polsce,
- o bliskość terytorialna Polski z Ukrainą,
- o bliskość kulturowa i mentalność, łatwy do nauczenia język.

Żadna z uczestniczek nie wspomniała o stresującej lub dramatycznej sytuacji, która skłoniła ją do wyjazdu za granicę. We wszystkich przypadkach były to świadome decyzje mające na celu poprawę ich sytuacji ekonomicznej i społecznej.

4. Większość uczestników naszego badania potwierdziła, że przyjechała do Polski poprzez pośredników – indywidualnych konsultantów (agentów) lub dużych międzynarodowych agencji zatrudnienia, takich jak Gremi Personal. Doświadczenia kobiet, które po raz pierwszy przyjechały do pracy w Polsce na zaproszenie swoich partnerów, przyjaciół lub przez indywidualnych pośredników pokazują, że kobiety zazwyczaj znajdują się w bardzo trudnej sytuacji - bez możliwości natychmiastowego znalezienia legalnej pracy, bez stałego miejsca zamieszkania i jakichkolwiek kontaktów.

5.

Wszystkie uczestniczki badania bez wyjątku chcą awansować i się rozwijać. Te, które obecnie zajmują się pracą fizyczną, z czasem zmieniają pracę na biuro. W tym celu albo potwierdzają dyplom w Polsce, albo już studiują w szkołach policealnych i na Uczelniach w Polsce, aby uzyskać nową specjalność. Według samych uczestniczek przeprowadzka na studia do Polski staje się obecnie coraz bardziej popularna – zwłaszcza wśród młodych ludzi, a także wśród kobiet z wyższym wykształceniem na Ukrainie, wcześniejszą pracą lub doświadczeniem przedsiębiorczym oraz dostępem do informacji na temat edukacji w Polsce.

W rzeczywistości trend ten jakościowo uzupełnia społeczno-demograficzny portret pracownic migrujących do Polski z Ukrainy w ciągu ostatnich 7-10 lat przez długi czas dostępne były dla kobiet tylko wakaty związane z pracą fizyczną, niezależnie od doświadczenia zawodowego i wykształcenia zdobytego przez kobiety na Ukrainie.

6. Poza problemami wstępnej adaptacji w Polsce uczestniczki badania często wskazywały problemy z najmem. Niektórzy właściciele nieruchomości niechętnie wynajmują mieszkania obcokrajowcom. Co ciekawe, o podobnym doświadczeniu mówili respondenci, którzy mogli sobie pozwolić na wynajem droższych nieruchomości. Jeśli chodzi o zakup własnego mieszkania – polskie banki, zdaniem ankietowanych Ukrainek, oferują całkiem akceptowalne kredyty na zakup mieszkania (szczególnie dla rodzin, w których pracują oboje partnerzy). 11 proc. uczestniczek badania kupiło już mieszkanie w Polsce na kredyt hipoteczny, a kolejne 15 proc. planuje taką możliwość w najbliższym czasie zrealizować.

Respondenci, którzy mają dzieci i przeprowadzili się z nimi do Polski, nie wspominali o problemach z umieszczaniem dzieci w placówkach oświatowych (przedszkola, szkoły). Opieka medyczna jest kosztowna i problematyczna dla Ukrainek, które nie są objęte ubezpieczeniem społecznym.

7.

Na temat nierówności w traktowaniu Ukrainek w porównaniu do Polek, uczestniczki badania wypowiedziały się jednoznacznie, że bywa różnie. W szczególności dotyczyło to relacji w przedsiębiorstwach, w których kobiety pracowały fizycznie. Ale takie sytuacje zdarzały się również i w biurach. Ukrainki w większości czuły się niesprawiedliwie traktowane wobec swoich polskich kolegów. Polscy mężczyźni byli bardziej tolerancyjni. Co ciekawe, więcej komplikacji obserwują w interakcjach z reguły nie z Polakami, ale z samymi Ukraińcami. Wrogie nastawienie może być ze strony rodaków, którzy dłużej pracują w firmie. Mogą nastawić zespół na nowicjuszy, pozwolić sobie na nieprzyjazne uwagi skierowane do nich.

8.

Respondentki, szczególnie te z doświadczeniem pracy w Polsce, są wdzięczne swoim pracodawcom. Interesującą cechą jednoczącą uczestniczki badania była wdzięczność za różne doświadczenia, które opisały, nawet za takie, które na pierwszy rzut oka mogą wydawać się traumatyczne lub negatywne – bez tego nie byłyby w stanie osiągnąć tego, co mają dzisiaj. Podsumowując kobiety, zwłaszcza te, które pracują w biurach i porównują swoje doświadczenia z pracą w polskich firmach, mówią, że wraz ze zmianą środowiska pracy i otoczenia społecznego prawie nie czują się obco w tym kraju.

9.

Charakterystycznym przełamaniem stereotypu o Ukrainkach był fakt, że żadna z badanych nie wymieniała małżeństwa z obywatelem Polski jako sposobu na pozostanie w kraju. Wręcz przeciwnie, bardziej polegają na sobie, na możliwości samodzielnej poprawy pracy i jakości życia. Prawie połowa badanych ma partnera lub do niedawna była w związku z mężczyznami z Ukrainy. Powszechną praktyką jest przyjeżdżanie osób z Ukrainy w parach lub całymi rodzinami.

Kobiety nie wyrażały poglądów, że "państwo jest im coś winne", jakie bezpieczeństwo powinno zapewniać i tak dalej. Głównym życzeniem respondentek było poszanowanie ich praw pracowniczych, oraz jeśli nie uproszczenie, to częściowo ułatwienie procedur i terminów legalizacji i pobytu.

10. Jeśli chodzi o zaangażowanie Ukrainek w Polskie życie społeczne i ich świadomość. Większość respondentek nie widzi żadnych problemów w oddziaływaniu Kościoła na życie ludzi w Polsce. Jedynie kobiety, których dzieci uczęszczają do polskich szkół, obawiają się nauczania religii, ponieważ trudno jest z niej zrezygnować. Drażliwa społeczna kwestia zakazu aborcji w Polsce nie dotyczy wszystkich badanych. Negatywnie odnoszą się do niej tylko młode kobiety z wyższym wykształceniem, które uważają, że ogranicza to prawa kobiet i jest sprzeczne z generalnym wektorem demokratycznym Polski.

Co więcej, kobiety nie mają skłonności do nazywania siebie feministkami (przede wszystkim ze względu na negatywny wymiar znaczenia tego słowa na Ukrainie). Według poczucia własnej wartości Ukrainki nazywają się zwykle „umiarkowanie wyemancypowanymi”.

11. Żadna z badanych dzisiaj nie rozważa poważnie wyjazdu do pracy do innego kraju, większość jest w pełni zadowolona z pracy i życia w Polsce. Kobiety są optymistyczne i wierzą, że Polska staje się coraz bardziej atrakcyjna dla wykwalifikowanej, wykształconej kadry z zagranicy, a sam kraj chętnie zatrudnia specjalistów z Ukrainy nie tylko do prac fizycznych, ale także jako wykwalifikowany personel. Warto zauważyć, że respondetki podkreślają atuty Ukraińców na rynku pracy, które dostrzega pracodawca: to zarówno chęć do pracy w godzinach nadliczbowych, jak i większa lojalność wobec pracodawców i zaangażowanie w pracę.

METODOLOGIA BADAŃ

PRÓBA

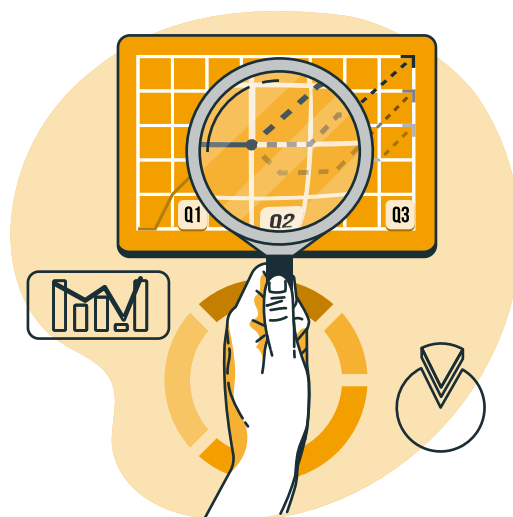
Socjologiczne badanie opinii, poglądów i doświadczeń adaptacji i integracji społecznej kobiet z Ukrainy pracujących w Polsce zostało przeprowadzone przez Centrum Analityczne Gremi Personal w sierpniu 2021 roku.

Badanie miało na celu przedstawienie warunków pracy i życia, planów dalszej integracji kobiet z Ukrainy w Polsce. W szczególności dogłębne badanie osobistych doświadczeń kobiet, które pochodzą z różnych regionów Ukrainy, mają różny poziom wykształcenia, doświadczenie zawodowe na Ukrainie, zamężne lub niezamężne, z dziećmi lub bez.

Założenia, którymi kierowało się Centrum analityczne przed badaniem: w polskich mediach i opinii publicznej pojawiają się stereotypy, że kobiety z Ukrainy, które pracują w Polsce, co do zasady są zatrudniane jako niewykwalifikowane robotnice. Takie postrzeganie ich uzupełnia światopogląd niskiego poziomu wykształcenia, braku ambicji rozwoju kariery. W polskich mediach prawie nie ma informacji o planach integracji ukraińskich migrantek z polskim społeczeństwem, o zamiarze kontynuowania nie tylko kariery zawodowej w Polsce, ale także budowania życia osobistego.

Zadanie - na podstawie osobistych historii kobiet - migrantek z Ukrainy zbadanie przyczyn, motywów, intencji dalszej migracji zarobkowej w Polsce w obszarach:

- o powody i warunki migracji,
- o społeczno-demograficzny portret kobiet migrantek,
- o czynniki osobiste wpływające na poszukiwanie pracy i budowanie kariery zawodowej,
- o warunki życia i pracy - pierwsze doświadczenia,
- o strategia integracji i adaptacji Ukrainek w Polsce,
- o doświadczenie uprzedzeń wobec Ukrainek podczas poszukiwania pracy lub miejsca pracy,
- o interakcje społeczne Ukrainek w Polsce - tworzenie środowiska komunikacji,
- o postawa i postrzeganie ukraińskich kobiet o kulturowych, politycznych i społecznych cechach Polski i polskiego społeczeństwa.

METODY BADAWCZE

Badanie zostało przeprowadzone na podstawie dyskusji w grupach fokusowych oraz pogłębionych wywiadów z kobietami z Ukrainy pracującymi w czasie badania w Polsce.

Wywiady fokusowe zostały przeprowadzone online za pośrednictwem platform ZOOM oraz VIBER. Ta metoda badawcza pozwala na poznanie i przeanalizowanie nowych trendów, nie ma ono na celu zbierania danych statystycznych. Wręcz przeciwnie są one prowadzone w celu rozpoznania nowych trendów, które można pogłębić badaniami ilościowymi.

Pewnym ograniczeniem rozmów, ale jednocześnie jego możliwością, było to, że objęło ono więcej kobiet, które w taki czy inny sposób wiążą swoje dalsze życie zawodowe i osobiste z Polską. To determinuje ich chęć integracji z Polską – naukę języka, znalezienie lepszej pracy, chęć zakupu nieruchomości. Jest prawdopodobne, że odsetek takich kobiet wśród ogólnej grupy migrujących zawodowo obcokrajowców jest niewielki.

WYBÓR BADANIA

Do udziału zaproszono kobiety z różnych regionów Ukrainy. W badaniu wzięły udział kobiety z obwodów kijowskiego, donieckiego, winnickiego, rówieńskiego, lwowskiego, zaporoskiego, wołyńskiego, żytomierskiego, chersońskiego, dnipro-pietrowskiego i sumskiego. Uczestniczki badania mają doświadczenie pracy w Polsce od 6 miesięcy do 11 lat.

Skład zawodowy respondentek był również jak najbardziej zróżnicowany – to pracownice polskich firm związanych z przemysłem, handlem, rolnictwem oraz kobiety wykonują pracę biurową – pracują jako analitycy finansowi, menedżerowie ds. komunikacji, menedżerowie kadr i HR.

Średnia wieku respondentek wynosiła 28 lat. Najmłodsza ma 22 lata, najstarsza 42 lata.

HISTORIA MIGRACJI
ZAWODOWYCH KOBIET Z UKRAINY
POWODY WYJAZDU ZA GRANICĘ

WARUNKI PRZEPROWADZKI

Głównym powodem wyjazdu do pracy za granicę kobiet z Ukrainy jest potrzeba poprawy ich sytuacji materialnej – tak wymieniała zdecydowana większość respondentek.

Większość kobiet (80 proc.) ma niepełne wykształcenie wyższe lub wyższe, pozostałe (20 proc.) jest w trakcie studiów lub potwierdza dyplom uzyskany na uniwersytecie na Ukrainie.

Nie można powiedzieć, że kobiety, które wzięły udział w badaniu miały niski poziom życia na Ukrainie, ale większość z nich nie była w stanie w ten czy inny sposób w pełni zaspokoić swoich potrzeb finansowych.

W jednym przypadku przeprowadzka do Polski była okazją do oderwania się od prowadzenia własnej firmy, w której uczestniczka badania czuła się wypalona. W innym przypadku przeprowadzka była związana z możliwościami rozwoju kariery zawodowej na międzynarodowym rynku pracy. Dla 15 proc. respondentek przeprowadzka była związana z pracą zgodną z ich zawodem i nie wiązała się z doświadczeniem pracy fizycznej.

Zdecydowana większość uczestniczek badania, które zamierzały emigrować zarobkowo, świadomie podjęła decyzję o pracy fizycznej, a mianowicie:

- praca sezonowa w rolnictwie,
- praca na produkcji,
- praca w dziedzinie handlu,
- praca w branży HoReCa.

Jednocześnie miały pełną świadomość niższego poziomu swojej konkurencyjności w porównaniu ze względu na:

- brak komunikatywnej znajomości języka polskiego,
- brak świadomości związanej z zalegalizowaniem pobytu i pracy w Polsce,
- brak znajomości zasad i obyczajów w nowym kraju.

Przed migracją uczestniczki badania pracowały:

- w handlu lub w usługach,
- jako nauczycielki,
- jako urzędniczki państwowe
- posiadały własną firmę,
- studiowały.

Podobnie zdecydowana większość kobiet, które wzięły udział w naszym badaniu, stwierdziła, że ma świadomość, iż jedzie do Polski do pracy, której „nie wykonałyby na Ukrainie”.

«Pracowałam jako nauczycielka na Ukrainie, w moim mieście otrzymywałam normalną pensję, dobrą - do 1000 USD. Ale wystarczało mi tylko na to, żeby pokryć bieżące wydatki - rachunki za media, czynsz, trochę ubrań i inne niezbędne wydatki. Niczego nie odkładałam i nie zawsze było mnie stać na zakup nowych butów czy ubrań na sezon. Razem z koleżanką pojechaliśmy tutaj (do Polski). Zauważyłyśmy reklamę w (naszym) mieście i postanowiłyśmy jechać. Razem nie tak strasznie. Przyjechałyśmy i pracowałyśmy w zakładzie przez około rok. Potem zaczęłam szukać innej pracy, a moja przyjaciółka nadal pracuje w zakładzie».

Kobieta, 25 lat.

Wyjątkiem jest historia kobiety, wyemigrowała do do Polski, aby pracować na umowę o pracę na stanowisku kierowniczym. Na Ukrainie prowadziła własną firmę, ma rodzinę – męża i dzieci, które poparły jej ideę przeprowadzki.

«Mój mąż może pracować zdalnie, a przeprowadzka nawet poprawiła jego pozycję, a także to, że oboje chcieliśmy zmian, ale nie byliśmy gotowi na przeprowadzkę gdzieś bardzo daleko od Ukrainy - mamy starszych rodziców, chcemy być w miarę możliwości blisko nich. Wszystko to stało się ważnym czynnikiem aby przyjąć ofertę pracy w Polsce. Nowe doświadczenie zawodowe, którego nie miałam wcześniej, praca z wewnętrznym personelem w międzynarodowej firmie – to wszystko również pomogło mi zdecydować się na przeprowadzkę. Ale ważne oczywiście wsparcie męża. Gdyby się nie zgodził, trudno byłoby mi się zdecydować. Raczej bym się nie przeprowadziła».

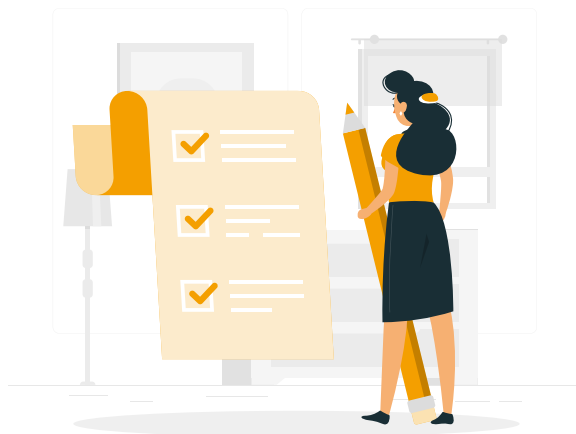
Kobieta, 38 lat

Wsparcie partnera, który ma już doświadczenie pracy w Polsce lub męża oraz rekomendacje znajomych i przyjaciół to kolejny czynnik motywujący do wyjazdu do pracy w Polsce.

HISTORIA MIGRACJI ZAWODOWYCH Kobiet Z UKRAINY

POWODY WYJAZDU ZA GRANICĘ

Ukrainki wiedziały o możliwości legalnego szukania pracy za granicą, gdyż miały przykłady otoczenia. Praktyka pracy za granicą, a co za tym idzie, świadomość tej możliwości, do niedawna była bardzo powszechna w zachodniej części Ukrainy.

«Prawie co druga osoba z mojej miejscowości już kiedyś pracowała w Polsce, więc wiedziałam na pewno o tej możliwości i nie mając doświadczenia zawodowego, po ukończeniu studiów chciałam spróbować. Dla nas, mieszkańców Lwowa, nie było to trudne».

Kobieta, 24 lata.

Kobiety z innych, niezachodnich regionów Ukrainy zwracają z kolei uwagę na trend wzrostu popularności wyjazdów do pracy za granicę i w swoich regionach. Najczęstszym kanałem pozyskiwania informacji o wyjeździe za granicę jest bliskie otoczenie, doświadczenie krewnych lub znajomych.

Kolejnym powodem wyjazdu do Polski jest bliskość terytorialna i kulturowa Ukrainy. Wiele młodych kobiet na Ukrainie ma rodziców, przyjaciół i krewnych. Odległość z Polski do Ukrainy pozwala przyjechać przynajmniej raz w roku, a nawet częściej. Dlatego też, pomimo innych czynników i możliwości zatrudnienia w innych krajach europejskich, Polska pozostanie, zdaniem uczestników, najbardziej atrakcyjna dla pierwszych doświadczeń pracy za granicą, a dla wielu – jako kraj stałej pracy i zamieszkania.

Oczywiście na decyzję o wyjeździe za granicę ma wpływ szereg czynników, które sprawiają, że każda sytuacja jest indywidualna i w pewnym stopniu determinują scenariusz, w jakim dana osoba będzie rozważać i szukać możliwości kariery, czy integrować się, tworzyć nowe randki i budowanie życia w innym kraju, lub odwrotnie, będą głównie rozważać opcje pracy tymczasowej, aby móc spędzić trochę czasu w domu (z dziećmi, starszymi rodzicami, mężem, przyjaciółmi itp.).

Wyjątkowe są również przypadki naszych uczestniczek w kwestii powodów wyjazdu za granicę. Na przykład co najmniej 20 proc. uczestników zrobiło to, ponieważ ich partnerzy namówili ich do życia w Polsce – do wspólnego zamieszkania, pracy i budowania swojego życia w tym kraju.

Jedna z uczestniczek badania, która obecnie pracuje w mleczarni, po raz pierwszy przyjechała do Polski z mężem w 2010 roku, do pracy sezonowej, aby zarobić. Nie mieli możliwości utrzymania siebie i rodziny w swoim kraju.

«Zaraz po szkole zajęłam się rodzinnym biznesem, potem pojawiły się dzieci i nie było czasu na naukę. Trzeba było zarabiać pieniądze, a pracy w mieście nie było. Normalnych pieniędzy nie można było zarobić. Więc wyjechaliśmy z mężem razem. Teraz wraz z nami mieszka tu i pracuje cała rodzina.»

Kobieta, 38 lat.

Młoda kobieta, która niedawno ukończyła studia i ma inżynierskie wykształcenie, przyznała, że na Ukrainie praca w państwowych przedsiębiorstwach jest dla niej nieciekawa i niskopłatna. Dlatego możliwość pracy w Polsce traktuje jako czas na naukę języka polskiego, potwierdzenie dyplomu i budowanie kariery w Polsce.

Inna uczestniczka, studentka uczelni w Polsce, celowo wybrała studia w Polsce zaraz po szkole, aby kontynuować edukację europejską i zdobyć doświadczenie. W Polsce widzi więcej perspektyw jego realizacji. Studenci Uczelni na Ukrainie, którzy pracują na krótki kontrakt w Polsce, widzą w swojej pracy możliwość zarabiania i oszczędzania, aby później otworzyć biznes na Ukrainie.

Interesującym przykładem jest historia respondentki, która zamknęła własny biznes na Ukrainie i wyemigrowała do Polski. Jej pierwsze doświadczenia zawodowe były nieudane z powodu nieuczciwości pracodawcy i braku znajomości polskich przepisów teraz ma stabilną pracę, która pozwala jej wynająć mieszkanie i studiować na Uczelni w Polsce. Głównym powodem wyjazdu z Ukrainy była trudna sytuacja ekonomiczna w jej mieście, jej niewystarczające dochody i brak perspektyw, jak mogłaby poprawić swoją sytuację ekonomiczną.

Żadna z uczestniczek nie wspomniała o stresującej lub dramatycznej sytuacji, która skłoniła ją do wyjazdu za granicę.

HISTORIA MIGRACJI ZAWODOWYCH Kobiet Z UKRAINY POWODY WYJAZDU ZA GRANICĘ

Były to raczej świadome decyzje mające na celu poprawę ich sytuacji ekonomicznej i społecznej – dla niektórych pierwsze decyzje taktyczne (zarobienie w krótkim okresie), a niektórzy natychmiast wyruszyli w daleką podróż i przyjrzeni się temu doświadczeniu strategicznie.

Przeprowadzka i pierwsze doświadczenie zawodowe w Polsce. Większość uczestników naszego badania potwierdziła, że przyjechała do Polski za pomocą pośredników lub dużych międzynarodowych firm, takich jak Gremi Personal.

Jedna z respondentek, która ma 11-letnie doświadczenie pracy za granicą w różnych europejskich krajach, miała nieprzyjemną przygodę podczas ostatniego wyjazdu do pracy.

«To znaczy, po prostu zarobił na nas. Dowiedzieliśmy się o tym w autobusie. Było nas tam 90 osób i wszyscy myśleli, że jedziemy od niego. I kiedy dostaliśmy dokumenty zauważyliśmy że na dokumentach wskazana jest inna firma, wszyscy byliśmy w szoku na szczęście wyszło nam to na dobre.»

Kobieta, 38 lat.

Doświadczenia Ukrainek, które przyjechały do pracy w Polsce po raz pierwszy, na zaproszenie swoich partnerów, przyjaciół lub przez indywidualnych pośredników, pokazują, że znalazły się one w trudnej sytuacji. Bez możliwości znalezienia legalnej pracy.

«Fakt, że takie firmy jak agencje zatrudnienia istnieją, jest bardzo dobry. To daje wsparcie i możesz być bardziej pewny, że nic złego Ci się nie stanie. Zwodowi pośrednicy nawet nieznacznie zmieniają samą zasadę wyjazdu do pracy do Polski. Nie jesteś już nielegalnym pracownikiem, ale wiesz, gdzie jedziesz, gdzie będziesz pracować i jak długo. To zmienia też stosunek Polaków do nas.»

Kobieta, 33 lata.

Dla większości kobiet, które obecnie pracują w biurach, pierwsze doświadczenia zawodowe w Polsce wiązały się z pracą fizyczną, a nawet nielegalną, gdy szukały pracy na własną rękę – „od drzwi do drzwi”.

«Kiedy przyjechałam do Polski, rozejrzałam się i zdałam sobie sprawę, że za tydzień będę musiała zadbać o znalezienie pracy. Przyjechałam do swojego chłopaka, nie miałam żadnej oferty pracy jedynie wizę wizę, która pozwalała mi zostać w Polsce. Przez pierwsze dni pobytu w Polsce chodziłam po mieście od drzwi do drzwi w poszukiwaniu zatrudnienia. To było trudne przeżycie – trudno o tym wspominać. Na Ukrainie pracowałam jako wychowawca – prowadziłam zajęcia rozwojowe dla dzieci, niewiele to przynosiło, ale czułam się inaczej. Tutaj (w Polsce) musiałam zdobyć się na odwagę, ale potrzebowałam pracy. Najpierw pracowałam w restauracji na zmywaku. Potem znalazłam stałą pracę przez agencję.»

Kobieta, 29 lat.

«Miałam już doświadczenie pracy za granicą. Nasza uczelnia wysyłała do prac sezonowych z rolnikami. Zrozumiałam, że sama też mogę iść i spróbować. No i oczywiście nie mogłam legalnie pracować – na początku sama nie mogłam znaleźć pracy. Nie znałam języka. Na przykład pracowałam w azjatyckiej restauracji, w której właściciel w ogóle nie mówił po polsku ani po angielsku. Komunikowałam się z nim to w jego języku jednym słowem, to po polsku, to gestami. I oczywiście, do kogo goście pójdą, aby złożyć skargę lub złożyć reklamację, gdy właściciel kawiarni ich nie zrozumie. Przychodzili do mnie. Nie wszystko też rozumiałam, ale widziałam, że restauracja ma problemy z obsługą i ogólnie. Trudno było to wszystko wysłuchiwać od klientów, a później od właściciela.»

Kobieta, 26 lat.

«W moim mieście pracowałam jako manager, mój chłopak w tym czasie pracował już kilka lat w Polsce na budowie, wykonując remonty. Przyzwyczał się do tego i ciągle mnie do siebie zapraszał, mówił, że razem możemy tu żyć bardzo dobrze, dużo lepiej niż na Ukrainie. Pomyślałam, że nie mam nic do stracenia - mam tylko rodziców, no cóż, przyjaciół tam (na Ukrainie) i postanowiłam spróbować. Oczywiście to, co pierwszy raz zobaczyłam i gdzie trafiłam, mnie zaskoczyło. Dosłownie następnego dnia mój chłopak wysłał mnie na badania lekarskie, a kilka dni później dostałam pracę w stolarni jako pomocnik stolarza. To było bardzo trudne. Generalnie myślałam, kiedy pojechałam, że nie będę pracowała, ale teraz oczywiście dziękuję za to doświadczenie, bo mnie zmieniło, zmusiło do rozwoju, stopniowo zaczęłam uczyć się języka i zmieniać pracę.»

Kobieta, 27 lat.

Kobiety, które obecnie pracują na produkcji, w większości zamierzają z czasem zmienić pracę fizyczną na biurową.

Aby tego dokonać, podejmują następujące kroki:

- pogłębiają znajomość języka polskiego,
- potwierdzają dyplom uzyskany na Ukrainie,
- zaczynają naukę w polskich uczelniach lub szkołach policealnych.

Jednym z interesujących i znaczących trendów w zakresie adaptacji i dalszej integracji w Polsce jest zdobywanie wykształcenia w nowym kraju. Przy czym studiuje kobiety w każdym wieku – od 22 do 40 lat i starsze. Według uczestniczek badania, ten sposób wyjazdu na studia w Polsce staje się obecnie coraz bardziej popularny – zwłaszcza wśród młodych ludzi, a także wśród kobiet z wyższym wykształceniem na Ukrainie, wcześniejszą pracą lub doświadczeniem przedsiębiorczym oraz dostępem do informacji o edukacji w Polsce.

W rzeczywistości trend ten jakościowo uzupełnia społeczno-demograficzny portret pracowników migrujących z Ukrainy. W ciągu ostatnich 10 lat przez długi czas praca była tylko dla kobiet, które wykonywały pracę fizyczną, niezależnie od doświadczenia zawodowego i wykształcenia, jakie zdobyły na Ukrainie.

Wyjątkiem jest historia jednej z uczestniczek badania, która od prawie 11 lat pracuje z mężem w Polsce. Mężczyzna jest spawaczem, a kobieta przez lata pracowała w rolnictwie, teraz w mleczarni. W ciągu kilku lat została brygadzystą. Ogólnie jest zadowolona ze swojej pracy i jest przekonana, że zrobiła postępy w swojej karierze. Podczas pobytu w Polsce dobrze nauczyła się języka polskiego, ale nie ma możliwości uzyskania dodatkowych kwalifikacji.

Dla tych, którzy odważyli się zmienić pracę z fizycznej na biurową, siłą napędową tych zmian był właśnie fakt, że chcieli więcej. Nie da się jednak powiedzieć, że wszystkie uczestniczki były pewne, że od razu wszystko się ułoży. Jednak po wypróbowaniu się w produkcji lub w sektorze usług, po pewnym czasie zdały sobie sprawę, że chcą poprawić warunki pracy.

Wszystkie respondentki bez wyjątku zdecydowały się na naukę języka polskiego.

«Nie możesz normalnie pracować i żyć w obcym kraju, jeśli nie znasz języka. Na co dzień - tak, tutaj wystarczy porozumieć się z kasjerem w supermarkecie, a potem można iść do kasy samoobsługowej, są nawet terminale w języku ukraińskim lub rosyjskim. Jest to wygodne. Ale jeśli nadal tu mieszkasz i budujesz karierę, pierwszą rzeczą do zrobienia jest nauczenie się języka i nauczenie się komunikowania z ludźmi».

Kobieta, 33 lata.

HISTORIA MIGRACJI ZAWODOWYCH Kobiet Z UKRAINY POWODY WYJAZDU ZA GRANICĘ

Szkoły dla dorosłych stały się jedną z najbardziej atrakcyjnych i przystępnych cenowo możliwości kształcenia. Szkoły policealne, zdaniem wszystkich uczestniczek badania, które obecnie pracują w Polsce na stanowiskach biurowych, są atrakcyjną szansą na budowanie swojej kariery zawodowej. Dodatkowo ukończenie tego typu edukacji jest równoznaczne z potwierdzeniem wystarczającego poziomu znajomości języka polskiego, co jest istotną zaletą podczas ubiegania się o pobyty stały.

Kobiety, które rozpoczęły karierę zawodową w Polsce od pracy związanej z pracą fizyczną, ukończyły szkoły policealne i mogły czuć się pewniej na rynku pracy, w kontaktach z obywatelami polskimi i przedstawicielami instytucji państwowych. Do nauki w szkole policealnej wymagana jest podstawowa znajomość języka polskiego i zyskuje się przyuczenie do wykonywania konkretnego zawodu oraz możliwość uzupełnienia kwalifikacji niezbędnych do awansu zawodowego.

Ukrainki uczestniczące w badaniu, uczyły się bezpłatnie w szkołach policealnych. Nie zawsze tak jest. Wszystko zależy od specjalizacji lub zawodu, jaki się chce zdobyć.

ADAPTACJA SPOŁECZNA
I INTEGRACJA KOBIET
Z UKRAINY W POLSCE

Pierwszą rzeczą, którą większość kobiet zauważyła po przyjeździe do Polski, było:

- czystość w miastach,
- dobrze skomunikowany transport publiczny,
- dobre zagospodarowanie infrastruktury miejskiej,
- bezpieczeństwo.

Wiele z nich miało wrażenie, że znajdują się w cywilizowanym kraju europejskim. Takie odczucia wraz z posiadaniem pracy zachęcają je do pozostania w Polsce na stałe.

Jest to trend migracji zarobkowych, gdzie głównym czynnikiem motywującym wyjazd do innego kraju jest nie tylko kwestia ekonomiczna. To jest potrzeba bezpieczeństwa, odpowiedniego funkcjonowania mechanizmów państwowych, które są w stanie zapewnić stabilność, porządek i przewidywalność zdarzeń.

Większość uczestniczek badania zamierzała pracować w Polsce tylko przez określony czas (do 1 roku). Wyjątkiem są historie kobiet, które wyjechały do Polski z zamiarem pracy na dłuższy okres lub w celu wyemigrowania.

POSZUKIWANIE MIESZKANIA

Zazwyczaj pierwszym miejscem noclegowym dla osób przyjeżdżających do pracy fizycznej w Polsce są hostele. Życie w nich przypomina akademickie czasy, dzieli się pokój z innymi obcymi ludźmi. Na dłuższy okres czasu jest to niekomfortowe.

Takie rozwiązanie stosuje się na początku. Z biegiem czasu wraz ze zmianą pracy, obcokrajowcy zmieniają standard warunków mieszkaniowych. Wynajmują oddzielne pokoje, albo cały mieszkania. Nie jest to proste, gdyż najemcy często nie ufają obcokrajowcom. Łatwiej i szybciej jest znaleźć mieszkanie poprzez pośrednika.

W adaptacji społecznej pomagają znalezienie stałej satysfakcjonującej pracy oraz nawiązanie dobrych relacji z Polakami, którzy pomagają i doradzają w codziennym życiu.

Respondentki czują się również częścią życia kulturalno - rozrywkowego miasta, w którym zamieszkują. Chodzą na koncerty, spektakle do kina, korzystają z restauracji. Mogą korzystać z wszelkich atrakcji kulturalnych, jakie oferuje im miejsce, które zamieszkują.

UMIESZCZANIE DZIECI W PLACÓWKACH EDUKACYJNYCH

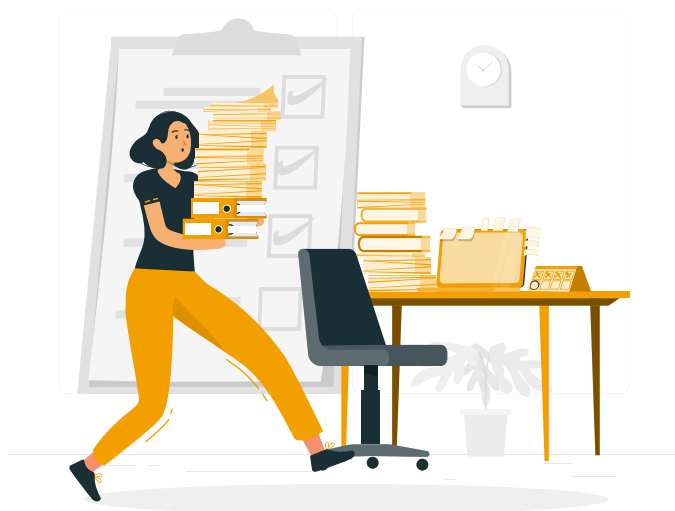
Z reguły nie ma problemów z umieszczeniem dzieci w szkołach – zgodnie z miejscowym prawem, każde dziecko mieszkające w Polsce ma prawo do nauki. Zdaniem jednej z badanych kobiet, która miała doświadczenie w umieszczaniu dzieci w obu typach placówek, personel szkoły czy przedszkola może również odegrać pozytywną rolę nie tylko w adaptacji dzieci, ale także ich rodziców.

POSTAWY PRACODAWCÓW I WSPÓŁPRACOWNIKÓW

Respondentki wielokrotnie wspominały o różnicy w traktowaniu w zakładach pracy w szczególności pracowników fizycznych. Polskie pracownice traktowano o wiele lepiej niż Ukraińskie. W szczególności brygadziarki były najbardziej zawzięte.

Do największych przejawów dyskryminacji należało:

- większe obciążenie pracą Ukrainek,
- nieporozumienia w zespołach spowodowane słabą znajomością języka polskiego,
- nie wspomniano o dyskryminacji ze względu na pochodzenie, konflikty powstawały na bazie obszaru związanego z pracą.

Żadna z respondentek nie wymieniła małżeństwa z Polakiem jako sposób na pozostanie na stałe w Polsce. Owszem kilka z nich jest w związku z obywatelem Polskim, ale nie z powodu uzyskania legalnego pobytu w Polsce. Ukrainki, które przyjechały do Polski są niezależne i bardziej polegają na sobie. Większość Ukrainek uczestniczących w badaniu przyjechała do Polski już z partnerem z Ukrainy.

Większość respondentek nigdy nie czuła się dyskryminowana ze względu na pochodzenie przez Polaków. Wręcz przeciwnie niejednokrotnie kadra zarządzająca pomagała im w rozwiązaniu konfliktów.

«Miałam przypadek, kiedy syn właściciela firmy krzychał na mnie – zabronił mi rozmawiać z moim partnerem podczas zmiany w terenie. Rzuciłam wszystko, poszłam do właściciela i powiedziałam – „nie jesteśmy głupi, jesteśmy ludźmi i komunikujemy się jak ludzie. Jeśli tego zabronisz, poszukam miejsca, w którym nie będę traktowana tak źle”. Wysłuchał mnie i stanął po mojej stronie.»

Kobieta, 38 lat.

Omawiając relacje z koleżankami z pracy, ciekawą opinię wyraziły kobiety pracujące fizycznie: widzą więcej trudności w interakcji z reguły nie z Polakami, ale z Ukraińcami. Wrogie i nieprzyjazne podstawy mogą być ze strony tych Ukraińców, którzy dłużej pracują w przedsiębiorstwie. Mogą nastawić zespół na nowicjuszy, pozwolić sobie na nieprzyjazne uwagi skierowane do nich.

Wszystkie uczestniczki przeprowadzonego badania są wdzięczne swoim pracodawcom. Nawet tym, u których nie czuły się dobrze, gdyż dzięki nim osiągnęły dużo więcej niż planowały i nie byłyby tu, gdzie są dzisiaj.

Zamiast tego kobiety w minimalnym stopniu opisywały negatywne czynniki lub wyrażały krytyczne opinie, nie narzekały na warunki. Sprawiały wrażenie wdzięcznych osób za to, co mają i są odpowiedzialne za swoje decyzje.

Kobiety nie wyrażały, również poglądów – że państwo „jest im winne”, jakie bezpieczeństwo powinno zapewniać i tak dalej. Głównym życzeniem uczestników było poszanowanie ich praw pracowniczych, a jeśli nie uproszczenie, to częściowo ułatwienie procedur i terminów legalizacji. Chociaż ci ostatni, zdaniem uczestników, są dość lojalni wobec obcokrajowców: najważniejsze jest, aby wiedzieć o terminach otrzymywania zaktualizowanych dokumentów i ubiegać się o ich wymianę na czas, czasami przez rok lub 6-9 miesięcy.

Polska jest krajem atrakcyjnym dla migrantów zarobkowych ze Wschodu. Ze względu na przejrzysty, niekorupcyjny system legalizacji pobytu i zatrudnienia. Ukrainki, szczególnie te, które pracują w biurach i porównują swoje doświadczenia z pracą fizyczną w polskich przedsiębiorstwach, mówią, że wraz ze zmianą środowiska pracy i otoczenia społecznego, nie czują się w tym kraju obco. Podobnie kobiety, którym od jakiegoś czasu udało się znaleźć pracę, która im odpowiada, mówią w pracy, że nie spotykają się z niegrzecznym zachowaniem, zwracają uwagę na uprzejmość większości menedżerów i psychologicznie komfortowe warunki pracy.

JAKOŚĆ ŻYCIA W POLSCE

Kobiety zauważają, że jakość ich życia w Polsce, niezależnie od tego, czy pracują fizycznie, czy w biurze, jest znacznie wyższa niż na Ukrainie.

Tęsknią za krajem i rodziną, ale nie rozważają powrotu do domu. Prywatna opieka medyczna jest bardzo droga w Polsce, dlatego Ukrainki często korzystają z opieki medycznej w swoim kraju np. stomatolodzy. W szczególności najdroższe są usługi stomatologiczne. Tak jak niektóre obywatelki Polski, Ukrainki wyjeżdżają na Ukrainę na leczenie zębów.

Większość badanych kobiet uważa Polskę za przyjazną dla tych, którzy ciężko pracują i zamierzają w kraju pozostać. W szczególności polskie banki oferują całkiem akceptowalne kredyty na zakup mieszkania (szczególnie dla rodzin, w których pracują oboje partnerzy), 11% uczestników już kupiło kredyt hipoteczny, a kolejne 15% planuje taką możliwość wdrożyć.

To pokazuje, że wiążą swoją przyszłość z Polską i planują w niej pozostać na stałe.

PLANY NA PRZYSZŁOŚĆ I PERSPEKTYWY ZWIĄZANE Z POLSKĄ

Badając życie i doświadczenia kobiet z Ukrainy w Polsce nie można pominąć kwestii ich zaangażowania w życie społeczno-polityczne oraz świadomości procesów zachodzących w kraju.

Jeśli mówimy o wpływie Kościoła na życie ludzi w Polsce, zdania uczestników były podzielone. Połowa jest mało świadoma tego problemu ze względu na brak zaangażowania np. w edukację szkolną lub niską aktywność społeczną. W związku z tym nie są nią zainteresowane.

Natomiast Ukrainki posiadające dzieci w wieku szkolnym, wspomniały o przedmiocie edukacji religijnej, który z jednej strony jest fakultatywny, a z drugiej wszystkie dzieci we wszystkich szkołach na nie uczęszczają i rezygnacja z nich nie jest łatwa.

Ukrainki ufają polskiej administracji, szczególnie tej, która zajmuje się obcokrajowcami. Zwracają uwagę na brak korupcji, równe traktowanie wszystkich odwiedzających, sprawne funkcjonowanie serwisów internetowych, a także gotowość szefów instytucji do rozwiązywania zaistniałych konfliktów lub trudnych sytuacji.

Drażliwa społeczna kwestia zakazu aborcji w Polsce nie dotyczy wszystkich respondentek. Młodsze kobiety z wyższym wykształceniem są świadome takiego zakazu i mają do niego negatywny stosunek, ponieważ uważają, że ogranicza on prawa kobiet i jest sprzeczny z generalnym wektorem demokratycznym Polski.

Kobiety pozytywnie oceniają sytuację polityczną i gospodarczą w Polsce oraz politykę wobec migrantów zarobkowych z Ukrainy. Przewidują dalsze zmiany jakościowe i ilościowe w dynamice migracji zarobkowych z Ukrainy. Świadczy o tym rosnąca liczba studentów z Ukrainy, którzy po studiach w Polsce pozostają w kraju, ponieważ mają podstawy prawne do podjęcia tu pracy lub rozważają dalsze podróże po Europie w poszukiwaniu pracy.

Zmienia się także społeczno-demograficzny portret pracowników migrujących przybywających do Polski z Ukrainy. Tym samym Polska staje się coraz bardziej atrakcyjna dla wykwalifikowanej, wykształconej kadry, a sam kraj chętnie zatrudnia profesjonalnych Ukraińców nie tylko do prac fizycznych, ale także jako wykwalifikowany personel. Według jednego z respondentów, który rozumie sytuację na rynku pracy w Polsce, Ukraińcy mają wiele zalet, które widzi pracodawca: to zarówno chęć do pracy w godzinach nadliczbowych, jak i większa lojalność wobec pracodawców.

Żadna z respondentek nie rozważa przeprowadzki do innego kraju w celu podjęcia pracy. Wręcz przeciwnie większość uważa, że Polska ma znacznie więcej zalet dla obcokrajowców niż inne kraje UE. Ma bardziej zrozumiały język, bliskość, bardziej zróżnicowane możliwości zatrudnienia niż w innych krajach.

CECHY OSOBOWOŚCIOWE UKRAINEK, KTÓRE DECYDUJĄ SIĘ NA WYJAZD DO PRACY ZA GRANICĘ

Badanie w formacie grup fokusowych nie pozwala na stworzenie socjodemograficznego portretu przeciętnej kobiety z Ukrainy, która wyjechała do pracy w Polsce. Zostały zapytane, jakie cechy powinny mieć kobiety, aby odważyć się na poważne zmiany w swoim życiu.

Według opinii uczestniczek badania nowoczesne kobiety, które decydują się na pracę za granicą i zmieniają kraj zamieszkania z powodu migracji zarobkowej:

- kochają życie,
- chcą więcej,
- nie boją się działania,
- są odpowiedzialni za własne decyzje.

Co więcej, kobiety nie mają skłonności do nazywania siebie feministkami (przede wszystkim ze względu na negatywną konotację tego słowa na Ukrainie). Kobiety nazywają się „umiarkowanie wyemancypowanymi”.

Zajmujemy się kompleksową obsługą firm na terenie całej Polski w zakresie doboru i zatrudnienie personelu z zagranicy.

Posiadamy ponad 10 - letnie doświadczenie

 ul. Wały Piastowskie 1/1415

80-855 Gdańsk

 +48 791-780-953

 biznes@gremi-personal.com

Centrum Analityczne Gremi Personal

- nasi eksperci regularnie komentują aktualne trendy na rynku europejskimw szczególności na polskim i ukraińskim
- prowadzimy badania nad migracją zarobkową i jej wpływem na gospodarkę i społeczeństwo polskie
- prowadzimy pogłębione badania migracji zarobkowej we współpracy z licznymi ośrodkami socjologicznymi

Redakcja:

Iryna Syrova - zewnętrzny analityk

Mirosława Siergiej - rzecznik prasowy Gremi Personal

Ilya Borisuk - grafik

Dodatkowe informacje kontaktowe:

Biuro Prasowe w Polsce:

 +48 508 818 192

 m.siergiej@gremi-personal.com

 +48 513 516 155

 media@gremi-personal.com

Biuro Prasowe na Ukrainie:

 +38 (098) 950 4676

 gremi.personal.press@gmail.com